

B.J. van Ettekovén, *Wat is normaal?* Van planschade naar nadeelcompensatie, oratie UvA 2010

I.P.A. van Heijst¹

85

Op 3 december 2010 sprak Bart Jan van Ettekovén zijn oratie uit bij gelegenheid van zijn benoeming tot hoogleraar Staats- en bestuursrecht aan de Universiteit van Amsterdam. In zijn oratie beschrijft Van Ettekovén de bestaande stelsels van vergoeding voor planschade en nadeelcompensatie en signaleert daarin een groot aantal onvolkomenheden, zowel wat betreft de grondslag voor het toekennen van schadevergoeding in beide stelsels als in de uitvoeringspraktijk. Van Ettekovén doet ondermeer de suggestie aan het bestuur om vooral ook zelf zo concreet mogelijk invulling te geven aan het normaal maatschappelijk risico bij planschade en nadeelcompensatie, een suggestie die de bespreker onderschrijft.

1 Inleiding

Speciale last, abnormale last, normaal maatschappelijk risico, onevenredige schade en schade die redelijkerwijs voor rekening van de aanvrager moet blijven: ons overheidsaansprakelijkheidsrecht kent vele begrippen, die beogen de omvang van het recht op schadevergoeding bij rechtmatig overheidshandelen te normeren, maar die tegelijkertijd voor het bepalen van de omvang van de schadevergoeding weinig houvast bieden. Voor de praktijk (bestuur, burger en rechter) is dit lastig: het bestuur weet niet tot hoever haar rechtsplicht tot vergoeding van schade strekt en zal reeds daarom snel kiezen voor een zuinige lijn. De burger, die zich bewust is van zijn recht op schadevergoeding, zal in die situatie al even snel menen dat hij of zij recht heeft op méér, waarna beide partijen wel haast onvermijdelijk bij de rechter uitkomen in de hoop dat deze voor één van hen een meer gunstige invulling van deze open normen zal kiezen.

In de praktijk leidt dit tot vele lange, kostbare en voor alle betrokkenen onbevredigende procedures. De procedures gaan dan ook vaak nog niet zozeer over de omvang van de geleden schade, maar veeleer over vragen als 'is de schade wel het gevolg van een overheidsmaatregel', 'met welke omstandigheden moet in de situatie voor en na de schadeveroorzakende maatregel bij de schadebeoordeling rekening worden gehouden', 'moet de schade redelijkerwijs

voor rekening van de burger blijven' of 'welke rechter is bevoegd om het besluit inzake de schadevergoeding te toetsen'?

In een bondig en wervelend betoog heeft Van Ettekovén aandacht voor deze problematiek gevraagd. Van Ettekovén beschrijft daartoe in zijn oratie de huidige stelsels van respectievelijk nadeelcompensatie en planschade en benoemt in klare taal een aantal onvolkomenheden. Zijn conclusie is dat beide stelsels niet goed functioneren op het gebied van begrijpelijkheid, toegankelijkheid, rechtvaardigheid, kosten en tijdigheid. Van Ettekovén volstaat niet met kritiek, maar roept op tot een principiële debat over de vergoeding van planschade en nadeelcompensatie in ons recht en leidt dit debat al direct zelf in met een aantal prikkelende vragen. Als 'realist' onderkent hij dat een fundamentele herziening van beide stelsels veel tijd zal vergen. Voor de tussentijd bepleit hij 'in elk geval' een zo concreet mogelijke nadere invulling van het begrip normaal maatschappelijk risico bij de toepassing van de huidige planschaderegeling en het stelsel van nadeelcompensatie.

Hieronder zal ik achtereenvolgens de door Van Ettekovén gesignaleerde onvolkomenheden, zijn vragen voor het principiële debat en zijn suggesties voor de korte termijn bespreken en van eigen observaties voorzien.

2 Huidig stelsel van nadeelcompensatie

Van Ettekovén begint zijn oratie met een korte beschrijving van het huidige stelsel van nadeel-

¹ Mr. I.P.A. van Heijst is advocaat bij 't Regthuys (Rozendaal, Gld.). Hij treedt onder meer veelvuldig op als rechtbankdeskundige in onteigeningszaken en als voorzitter van diverse planschade- en nadeelcompensatiecommissies.

compensatie.² Een burger of bedrijf heeft recht op nadeelcompensatie indien de maatregel (de last) waarmee hij wordt geconfronteerd voor hem tot onevenredige schade leidt, die redelijkerwijs niet voor zijn rekening dient te blijven. Dit recht op nadeelcompensatie vindt zijn grondslag in het égalitébeginsel en is soms in de wet geregeld (bijvoorbeeld in art. 15:20 Wet milieubeheer) en soms in een beleidsregeling (bijvoorbeeld de Regeling nadeelcompensatie Verkeer en Waterstaat 1999). Besluiten over nadeelcompensatie, die gebaseerd zijn op dergelijke regelingen kunnen worden getoetst door de bestuursrechter. Andere besluiten over nadeelcompensatie kunnen alleen door de bestuursrechter worden getoetst als de schade/het nadeel voortvloeit uit een besluit waartegen bij de bestuursrechter kan worden opgekomen (de zogenoemde processuele connexiteit); zo niet, dan is alleen de burgerlijke rechter bevoegd om te oordelen over het schadebesluit.

Voor de praktijk (bestuur en burger) is het vooral lastig om te bepalen wanneer nu sprake is van zodanig 'onevenredig nadeel' dat dit nadeel voor compensatie in aanmerking komt. Invulling heeft in de loop der jaren plaatsgevonden in nogal casuïstische jurisprudentie. Volgens deze jurisprudentie moet sprake zijn van zowel een 'speciale last' als een 'abnormale last' voor de burger of bedrijf.

Van Ettekovén signaleert dat bestuursorganen tot nu toe huiverig zijn gebleken om het recht op nadeelcompensatie, en met name de speciale en abnormale last, nader in te vullen. Een aantal bestuursorganen heeft inmiddels weliswaar het recht op nadeelcompensatie en enkele procedureregels opgenomen in een verordening of beleidsregel, waardoor in elk geval meer procedurele duidelijkheid bestaat (waaronder de bevoegdheid van de bestuursrechter om over de schadebesluiten te oordelen). Maar deze regelingen bevatten nog zelden een materiële invulling van het recht op nadeelcompensatie.³

Bij de invulling van de abnormale last is de praktijk zich in de loop der jaren gaan behelpen met de toe-

Bij de invulling van de abnormale last is de praktijk zich gaan behelpen met de toepassing van min of meer vaste percentages

passing van min of meer vaste percentages, hetzij in de vorm van een drempel (bijvoorbeeld: er is pas sprake van abnormaal/onevenredig nadeel als de omzet in de schadeperiode 15% lager is dan in de voorafgaande referentieperiode), hetzij in de vorm van een korting op de schadevergoeding (bijvoorbeeld: 15% van het geleden nadeel komt als norma-

maal maatschappelijk risico voor eigen rekening) of door een combinatie van deze twee (bijvoorbeeld: pas nadeelcompensatie als sprake is van een omzet-

daling van 15%, waarbij dan 15% van het geleden nadeel voor rekening van de gelaedeerde wordt gelaten). De toetsing van de rechter is daarbij heel terughoudend: veelal wordt volstaan met het oordeel dat de toegepaste drempel of korting voor het normaal maatschappelijk risico 'niet onaanvaardbaar' is. Terecht concludeert Van Ettekovén dat deze uitvoeringspraktijk leidt tot ongewenste verschillen in den lande bij het honoreren van verzoeken om nadeelcompensatie en tot veel onduidelijkheid bij bestuur en burgers over de reikwijdte van de rechtsplicht tot schadevergoeding; die onduidelijkheid leidt dan weer tot relatief lange procedures met hoge behandelings- en procedurekosten.

3 Huidig stelsel planschade

Het huidige stelsel van planschade komt er bij de beoordeling door Van Ettekovén nog slechter van af. Hij beschrijft eerst de planschaderegeling en uitvoeringspraktijk zoals die tot de wijziging van de WRO per 1 juli 2008 gold (op grond van art. 49 WRO); vervolgens gaat hij in op de met die wetswijziging eveneens gewijzigde planschaderegeling zoals thans opgenomen in afdeling 6.1 Wro.

De oude planschaderegeling voorzag in volledige vergoeding van de schade, die een burger of bedrijf leed bij een wijziging van zijn planologische situatie, mits die schade voor hem niet al bij de aankoop van zijn woning of bedrijfspand voorzienbaar was en de vergoeding van de schade ook niet op een andere manier al voldoende verzekerd was. Voor enigerlei korting op de planschade (vergoeding) wegens normaal maatschappelijk risico kon volgens vaste jurisprudentie van de Afdeling geen sprake zijn, omdat dit in strijd zou zijn met de rechtszekerheid, die een burger aan een planologische situatie kon ontnemen. In de nieuwe planschaderegeling is het uitgangspunt van volledige schadevergoeding verlaten en is nu ook voor planschade bepaald dat alleen de schade vergoed wordt die het normaal maatschappelijk risico te boven gaat. Voor indirecte planschade is daarbij nog afzonderlijk bepaald dat 'in elk geval' 2% van de waarde van het betreffende object of (in geval van inkomensschade) 2% van het laatstelijk genoten inkomen als normaal maatschappelijk risico voor eigen rekening komt (waarmee die 2% zowel als drempel fungeert en als korting op het schadebedrag moet worden toegepast).⁴

Om te beoordelen of sprake is van planschade moet de oude planologische situatie worden vergeleken met de nieuwe planologische situatie. Bij die vergelijking is niet de feitelijke situatie ter plaatse van belang, maar moet volgens de jurisprudentie van de Afdeling worden uitgegaan van de theoretisch maximaal mogelijke invulling van de bouw- en gebruiksmogelijkheden in beide planologische situaties, en daarmee ook van de maximale hinder die respectievelijk in de oude en nieuwe planologische situatie had kunnen c.q. kan worden ondervonden.

Planvergelijking

Volgens Van Ettekovén leidt met name deze abstracte/theoretische benadering bij burgers tot veel onbegrip, en worden in het huidige stelsel jaarlijks miljoenen uitgekeerd aan burgers en bedrijven, die niet het gevoel hebben dat zij schade lijden door een planologische maatregel.

Voor burgers zou met name onbegrijpelijk zijn dat bij de planvergelijking ten aanzien van de oude planologische situatie niet wordt uitgegaan van wat op basis daarvan feitelijk is gerealiseerd, maar in plaats daarvan wordt uitgegaan van hetgeen bij maximale invulling theoretisch gerealiseerd had kunnen worden.

Mijns inziens is echter aan burgers (nog steeds) goed uit te leggen dat bij een beoordeling van de schade als gevolg van een planologische maatregel (en daarmee van het effect op de waarde van bijvoorbeeld een woning) een vergelijking wordt gemaakt tussen de bouw- en gebruiksmogelijkheden volgens de 'oude' planologische maatregel en volgens de 'nieuwe' planologische maatregel.

Het onbegrip vloeit vooral voort uit het feit dat de Afdeling in haar jurisprudentie voorschrijft dat bij de planvergelijking rekening moet worden gehouden met alle theoretische bestaande bouw- en gebruiksmogelijkheden, en zij daarbij alleen een uitzondering maakt voor de bouw- en gebruiksmogelijkheden die 'met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid' niet zouden zijn benut. Daarmee moeten in de praktijk nogal eens mogelijkheden in aanmerking worden genomen, die volgens betrokkenen volstrekt irreal zijn en waarvan het ook niet aannemelijk is dat een koper van de woning deze bij zijn aankoopbeslissing enige rol zou laten spelen.⁵ Doordat bij de planvergelijking wel met alle theoretische mogelijkheden rekening moet worden gehouden ontstaat bij de waardering van de betreffende woning dan bovendien een vaak moeilijk uit te leggen discrepantie tussen de waarde van deze woning indien met alle theoretische mogelijkheden rekening wordt gehouden, en de 'echte' marktwaarde van die woning. Veel onbegrip zou kunnen worden weggenomen indien bij de maximale invulling van een planologische maatregel niet meer – ad absurdum – alle theoreti-

sche bestaande bouw- en gebruiksmogelijkheden in aanmerking zouden moeten worden genomen, maar uitsluitend die, waarvan aangenomen kan worden dat ook een redelijk handelend koper van het object bij zijn prijsbepaling in respectievelijk de oude en nieuwe planologische situatie rekening zou houden. Een ander ongewenst gevolg van de abstracte planologische vergelijking is volgens Van Ettekovén dat vergoeding van planschade kan worden geclaimd die het gevolg is van een met de nieuwe planologische maatregel gecreëerde bouw- of gebruiksmogelijkheid, ook al wordt die mogelijkheid feitelijk nooit, of althans voorlopig nog niet benut. Of dit zich in veel gevallen voordoet betwijfel ik. Naar mijn ervaring wordt in veel gevallen juist pas om vergoeding van planschade gevraagd als met de feitelijke realisering van de nieuwe bestemming gestart is. Het is echter een misvatting dat een nieuwe planologische maatregel pas daadwerkelijk schade veroorzaakt als een daarbij gecreëerde bouw- of gebruiksmogelijkheid feitelijk wordt benut. Het kenmerkende van schade als gevolg van een nieuwe planologische maatregel is juist dat de enkele mogelijkheid dat een met de nieuwe planologische maatregel gecreëerde bouw- of gebruiksmogelijkheid op enig moment kan worden benut al tot een waardevermindering van nabijgelegen objecten leidt. Het zou mijns inziens dan merkwaardig zijn om de vergoeding van die (daadwerkelijk al geleden) schade vervolgens afhankelijk te stellen van de vraag of een derde wel of niet feitelijk gebruik maakt van die bouw- of gebruiksmogelijkheid.

Kosten van deskundigen

Van Ettekovén richt voorts zijn pijlen op de (enkele) planschadebureaus, die in het hele land actief op jacht zouden zijn naar planschadegevoelige bestemmingen en hun diensten op no cure-no paybasis aanbieden. Volgens Van Ettekovén valt deze bureaus formeel niets te verwijten, maar zorgen zij er wel voor dat 'vele miljoenen euro's' aan planschade uitgekeerd worden aan burgers en bedrijven die niet het gevoel hebben dat zij schade lijden door een planologische maatregel en zonder de tussenkomst van deze bureaus ook nimmer om vergoeding van planschade verzocht zouden hebben.

Van Ettekovén onderbouwt deze laatste stelling niet. Als planschade is uitgekeerd, stond in elk geval vast dat de overheid schade aan de betreffende burgers heeft toegebracht en dat zij volgens de wet ook tot vergoeding van die schade gehouden was. In de praktijk van alledag blijkt veeleer dat weinig burgers en bedrijven zich bewust zijn van wijzigingen van hun planologische situatie, en van de schade die zij als gevolg van die wijzigingen lijden. Zij zijn bovendien zelden op de hoogte van de mogelijkheid om eventuele planschade vergoed te krijgen (veel actieve voorlichting pleegt de overheid daarover niet te geven ...). Vaak komen burgers of bedrijven hier pas achter op het moment dat de nieuwe planologische situatie feitelijk wordt gerealiseerd met het risico dat

2 Een zeer uitvoerige beschrijving van het stelsel van nadeelcompensatie is te vinden in de dissertatie van M.K.G. Tjepkema, *Nadeelcompensatie op basis van het égalitébeginsel*, Deventer: Kluwer 2010.

3 Uitzonderingen zijn onder meer de Verordening Noord-Zuidlijn van de Gemeente Amsterdam (die voorziet in die forfaitaire vergoedingen voor een groep omwonenden vanwege gedeeld woongenot) en de Nadeelcompensatieverordening RandstadRail Rotterdam (die uitgaat van een standaardkorting wegens normaal maatschappelijk risico van 30% van de schade).

4 Van Ettekovén spreekt op p. 15 van zijn oratie – kennelijk per abuis – over '2% van de schade'.

5 Vergelijk voor een voorbeeld ABRvS 22 februari 2006, LJN AV2272 (Emmen).

dan hun recht op planschadevergoeding inmiddels is verjaard. Daarbij geldt bovendien nog dat veel burgers blij zijn met enige hulp bij het indienen en de behandeling van een planschadeverzoek, omdat de procedure lang niet altijd als zo laagdrempelig wordt ervaren als overheden graag willen doen geloven.

Onduidelijkheid over art. 6.1 Wro

Specifiek met betrekking tot de nieuwe planschaderegeling signaleert Van Ettekovén terecht dat dé vraag voor de komende jaren zal zijn hoe het normaal maatschappelijk risico, als neergelegd in art. 6.2 Wro, moet worden ingevuld. Groot probleem daarbij is dat uit de wetgeschiedenis voor de invulling hiervan niet méér afgeleid kan worden dan dat de wetgever een generieke korting van (eerst) 10% en (later) 5% te veel vond, en uiteindelijk alleen in de wet is vastgelegd dat de korting wegens normaal maatschappelijk risico bij indirecte schade 'in ieder geval' 2% van de waarde respectievelijk het laatst genoten inkomen moet zijn. Daarmee is het voor de praktijk volstrekt onduidelijk wanneer in een individueel geval sprake zou kunnen zijn van een hoger kortingspercentage en welke factoren daarvoor bepalend kunnen of moeten zijn.

4 Debat over planschade

Omdat de huidige stelsels van planschade en nadeelcompensatie volgens Van Ettekovén slecht functioneren, is volgens hem de tijd rijp voor een principieel debat over de herziening van het planschadevergoedingsrecht, inclusief een definitieve regeling van de nadeelcompensatie. Hij doet in dat verband een aantal prikkelende voorzetsen. Een aantal van de onvolkomenheden die Van Ettekovén blijkens het voorgaande in beide stelsels signaleert, acht ik aanmerkelijk minder ernstig dan hij. Maar ook dan onderschrijf ik graag het nut van zo'n debat.

Allereerst vraagt Van Ettekovén zich (mijns inziens terecht) af of er nog wel een rechtvaardiging is om planschade een aparte wettelijke status te geven naast nadeelcompensatie. Volgens hem kan volstaan worden met één algemene regeling (in de Awb) voor een 'egaliseervergoeding' met een gemeenschappelijk kader voor de invulling van kernbegrippen als het normaal maatschappelijk risico, voorzienbaarheid en risicoaanvaarding. Bij de schadebeoordeling zou dan ruimte moeten blijven bestaan om de specifieke kenmerken van het betreffende schadeveroorzakende besluit of maatregel in aanmerking te nemen (bijvoorbeeld door bij een planologische maatregel de schade te beoordelen door middel van een planvergelijking).

Als tweede voorzet van Van Ettekovén voor het debat over planschade stelt hij de vraag waarom wij eigenlijk in een dichtbevolkt land als Nederland überhaupt indirecte planschade voor vergoeding in aanmerking willen laten komen. Op zich is die

vraag natuurlijk legitiem, reeds gelet op het feit dat in de ons omringende landen niet of slechts in heel beperkte mate recht op vergoeding van indirecte planschade bestaat.⁶ Uiteindelijk vergt die vraag vooral een politieke afweging (afgezien van mogelijke restricties op grond van art. 1 EP van het EVRM). Wel zou het in dat verband aan te bevelen zijn om bij het debat daarover ook te onderzoeken in hoeverre op dit moment bezwaren en beroepen tegen bouw- en bestemmingsplannen of infrastructurele werken mede worden voorkomen doordat burgers bereid zijn hun verzet daartegen te staken omdat zij in elk geval het vooruitzicht hebben op vergoeding (door de overheid of de betrokken ontwikkelaar) van de daardoor door hen te lijden financiële schade. Daarbij zal dan ook betrokken moeten worden of de Afdeling ook dan nog in uitspraken over beroepen tegen de betreffende planologische maatregel zal blijven overwegen dat het enkele feit dat een burger financiële schade zal ondervinden van die maatregel geen reden is om het betreffende besluit te vernietigen, omdat in de vergoeding van die schade in de wet of een nadeelcompensatieregeling is voorzien. Van Ettekovén zou voorts in het debat over planschade graag de vraag betrokken zien waarom wij bij een eventueel vasthouden aan het (zijns inziens) royale stelsel van planschadevergoeding, niet ook een regeling maken voor het afkomen van planologische voordelen door middel van de invoering van een planbatenheffing. Van Ettekovén verwijst in dit verband naar onze Vlaamse zuiderburen, die sinds enkele jaren een stelsel van planbaatheffing kennen in de vorm van een belasting op de waardevermeerdering van een bouwperceel door een bestemmingswijziging.⁷

De gedachte lijkt op het eerste gezicht logisch: waarom wel gelijkheid voor de publieke lasten, maar niet voor de publieke lusten? Ik vrees toch dat die eenvoud niet doorslaggevend kan zijn. Iedere overheidsmaatregel levert – als het goed is – tenminste voor een aantal personen of groepen van personen voordelen op, en voor anderen weer nadeel. Niet valt in te zien waarom dan alleen bij één specifieke overheidsmaatregel, te weten een planologische maatregel, baatafstroming redelijk zou zijn. In Vlaanderen is de planbaatheffing daarbij nog beperkt tot voordelen als gevolg van een bestemmingswijziging van het eigen perceel. Een perceel kan echter evenzeer gebaat zijn (lees: in waarde stijgen) door een wijziging van de bestemming van omliggende percelen. Welke rechtvaardiging bestaat om die meerwaarde dan niet te verhalen?

De voorzet van Van Ettekovén voor het debat om in een nieuw stelsel planschade pas te vergoeden op het moment dat de schade 'zich daadwerkelijk voordoet' gaat mijns inziens van de onjuiste veronderstelling uit dat in geval van een nadelige planologische wijziging de schade (bijvoorbeeld in de vorm van een waardevermindering van een woning) zich pas voordoet bij verkoop van die woning. Niets is minder waar. Zoals hiervoor ook al is aangestipt,

is het nu juist eigen aan planschade dat die schade zich voordoet – en dus ook daadwerkelijk geleden wordt – vanaf het moment van inwerkingtreding van de nieuwe planologische maatregel. Dat die schade niet voor iedere eigenaar van een woning direct manifest zal zijn en ook in de markt pas enige tijd later zichtbaar wordt, doet hieraan niets af. Zou overigens omgekeerd de gemeente bij een voordelige planologische wijziging voor een woning (bijvoorbeeld van dienstwoning naar vrije burgerwoning) in het kader van haar WOZ-waardering van die woning een redenering willen aanvaarden dat de waardestijging van die woning zich pas voordoet bij een eventuele verkoop van dat perceel?

Van Ettekovén geeft als laatste voorzet voor het debat over planschade mee om de inzet van deskundigen bij de behandeling van planschade- en nadeelcompensatieclaims te verminderen, en de kosten die met de inschakeling van deze deskundigen gemoeid zijn te limiteren.

Een kritische beoordeling van de noodzaak en de kosten van het inschakelen van deskundigen is altijd nuttig. Ook bij die discussie zal dan mijns inziens

Een kritische
beoordeling van
de noodzaak en
de kosten van het
inschakelen van
deskundigen is
altijd nuttig

wel goed moeten worden afgewogen of een vermindering van de inzet van (onafhankelijke) deskundigen niet al te zeer ten koste gaat van de positie van de individuele burger ten opzichte van een bestuursorgaan, dat niet alleen de schade heeft veroorzaakt, maar ook – bij de huidige stand van de jurisprudentie – door middel van beleidsregels in

hoge mate zelf kan bepalen welke vergoeding zij voor die schade redelijk acht en bovendien nagenoeg onbepert – op kosten van de burger – deskundigheid kan inschakelen om haar positie bij de behandeling van een verzoek om schadevergoeding optimaal te waarborgen. Daarbij zou dan mijns inziens ook goed onderzocht moeten worden of de omstandigheid dat het besluit van een overheid is genomen op basis van een onafhankelijk deskundigenadvies, niet leidt tot een veel grotere acceptatie bij de verzoeker van het daarop gebaseerde schadebesluit, en of

6 Zie hiervoor recent: J.A.M.A. Sluysmans, 'Bespreking van: 'Takings international: a comparative perspective on land use regulations and compensation rights'', *Tijdschrift voor Bouwrecht* 2011/137, p. 749 e.v.

7 Zie ook hierover recent Sluysmans, *Tijdschrift voor Bouwrecht* 2011/137 met verwijzingen naar verdere literatuur.

8 'Høken' – uitspreken met een 'eu' als in het Franse 'heure' (= uur) – is volgens Wikipedia een kreet van de Achterhoekse popgroep Normaal onder leiding van de zanger Bennie Jolink en betekent zoiets als 'uit je bol gaan'. Een van de nummers van de popgroep heet 'Høken is normaal'.

daarmee niet vele (nog veel kostbaardere) bezwaar- en beroepsprocedures worden voorkomen. De burger schiet er in elk geval niet veel mee op indien de inzet van goede onafhankelijke deskundigen wordt ingeruild voor een veel grotere inzet van ambtenaren, bezwaarschriftcommissies en gerechtelijke colleges.

5 Ondertussen

In afwachting van de uitkomsten van het door hem bepleite debat over ons stelsel van planschade en nadeelcompensatie doet Van Ettekovén een aantal suggesties voor acties, die door bestuur en rechter op korte termijn al kunnen worden ondernomen. De eerste suggestie betreft een oproep aan bestuur en rechter om de werelden van planschade en nadeelcompensatie meer naar elkaar toe te trekken. Een oproep die in algemene zin alleen maar kan worden onderschreven.

Ook de tweede suggestie verdient alle steun, te weten de suggestie aan het bestuur om vooral ook zelf zo concreet mogelijk invulling te geven aan het normaal maatschappelijk risico bij planschade en nadeelcompensatie. Dit zou kunnen door in beleidsregels vaste drempel- en/of kortingpercentages vast te leggen of forfaitaire vergoedingen voor bepaalde vormen van schade. Rechters worden door Van Ettekovén opgeroepen om juist bij de binnenkort te verwachten eerste uitspraken over het nieuwe planschaderecht de praktijk zo veel mogelijk houvast te geven over hetgeen zij bij de invulling van het normaal maatschappelijk risico aanvaardbaar achten. Hij denkt daarbij zelf aan kortingen van tussen de 10% en 50% 'afhankelijk van de omstandigheden van het geval'. Mijns inziens verdragen dergelijke hoge percentages zich slecht met de wetsgeschiedenis, maar met Van Ettekovén schat ik in dat zonder een aantal richtinggevende uitspraken op korte termijn het voor de praktijk nog lange tijd ongewis zal blijven hoe het normaal maatschappelijk risico in concrete gevallen moet worden ingevuld, met alle nadelen voor de voorspelbaarheid, duur en kosten van de behandeling van schadeverzoeken van dien.

6 Tot slot

In zijn 'woorden van dank' stelt Van Ettekovén zijn studenten in het vooruitzicht meer inzicht in wat normaal en niet normaal is in de wereld van het recht. Hij heeft de vraag wat normaal is ook voorgelegd aan een volgens hem deskundige bij uitstek op dat gebied, te weten Bennie Jolink. Met diens antwoord ('høken') schoot Van Ettekovén echter niet veel op.⁸ Dat geldt zeker niet voor de vele prikkende gedachten van Van Ettekovén in zijn oratie: voor de beoefenaren van het planschade- en nadeelcompensatierecht vormen die een mooie uitdaging om het debat aan te gaan!